

WIĘZ MAŁŻEŃSKA FUNDAMENTEM ROZWOJU WSPÓLNOTY MAŁŻEŃSKIEJ I RODZINNEJ

Więź małżeńska to najsilniejszy, najbardziej intymny i zarazem najbardziej niezwykły związek między mężczyzną a kobietą. Chrystus podkreślił wagę tego związku i jego niezwykłość stwierdzeniem, że małżonkowie opuszczą swoich najbliższych i staną się jednym ciałem. Ponieważ więź małżeńska — właśnie dlatego, że jest więzią najsilniejszą — opiera się na miłości wiernej i wyłącznej, to również najbardziej intymne przejawy czułości między ludźmi powinny być okazywane wyłącznie w małżeństwie¹.

Zjawisko więzi małżeńskiej nie występuje w próżni, lecz zakorzenione jest zawsze w środowisku, w kulturze danej społeczności, która posiada swoją własną historię. Procesy społeczne, m.in. urbanizacja, proces uprzemysłowienia stały się powodem wielu zmian społecznych², które znalazły swoje odzwierciedlenie w podstawowej komórce społecznej, jaką jest małżeństwo, czy rodzina. Zainteresowanie się problematyką więzi małżeńskiej ze strony różnych dziedzin nauki, jak: psychologii, teologii, socjologii, zaowocowało wielością różnorodnych definicji, poglądów, spostrzeżeń.

Pojęcie więzi małżeńskiej w świecie współczesnym budzi sporo skojarzeń. Jest ona przedmiotem wielu dziedzin naukowych: teologii, etyki, socjologii, psychologii a nawet polityki. Pełne ujęcie więzi wymaga szerokiego spojrzenia, ponieważ nie jest ona tylko jakąś formą relacji międzyosobowej, lecz szczególnym aktem przyjaźni ludzi, w tym przypadku małżonków³. Wspólnota małżeńska jest częstym przedmiotem wypowiedzi Magisterium Kościoła. Od Leona XIII do naszych czasów papież wielokrotnie zwracali uwagę na ten, jakże istotny aspekt życia społecznego⁴. W Adhortacji Apostolskiej „Christifideles laici” papież Jan Paweł II

¹ Zdrady małżeńskie: http://www.katolik.pl/druk.php?st=ksiazki&id_r=169&id=602 z dn. 04.05.2006.

² Na temat zagrożeń współczesnej rodziny i małżeństwa w świetle przemian cywilizacyjnych przypomina Jan Paweł II. Podkreślił on, że „sytuacja historyczna, w której żyje rodzina, przedstawia się jako mieszanina blasków i cieni (...)”; por. J. K ł y s, *Współczesne wypaczenie funkcji rodziny*, SnR 3: 1999, nr 1(4), s. 63–75.

³ Por. J. S z y m c z a k, *Jakość małżeńskiej więzi i jej wpływ na integrującą rolę wewnątrz rodziny*, SnR 3:1999, nr 1(4), s. 27.

⁴ L e o n XIII, *Arcanum Divinae sapientiae o sakramencie małżeństwa* (18.02.1880); P i u s XI, *Divini illius Magistra o chrześcijańskim wychowaniu młodzieży* (31.12.1929). *Casti Connubi o małżeństwie chrześcijańskim* (31.12.1930); P a w e ł VI, *Humane vitae o zasadach moralnych*

podkreśla, że podstawowym i pierwotnym przejawem społecznego wymiaru osoby jest małżeństwo i rodzina (por. CL 40)⁵.

Procesowi kształtowania się społeczeństwa zawsze towarzyszy rozpad wielu wspólnot, a w ich miejsce powstają niezliczone przeróżne grupy, organizacje. W ten sposób zanikają i zarazem tworzą się nowe więzi międzyludzkie. Jest to zjawisko typowe dla każdego społeczeństwa. Tak, można więc mówić w tym przypadku o więzi społecznej większej grupy. Można też powiedzieć, że istnieje w jakimś stopniu więź międzyludzka pomiędzy poszczególnymi narodami. Są to typowe zjawiska, które w każdym czasie towarzyszą społeczeństwu.

W nowoczesnym społeczeństwie istnieje więź międzypokoleniowa, która charakteryzuje się podtrzymywaniem kontaktów z krewnymi, także dalszymi. Taka więź między pokoleniami w rodzinie oraz między rodzeństwem jest nadal żywa. Życie rodzinne łączące kilka pokoleń jest ważne, ponieważ tworzy dogodne środowisko dla kształtowania w jednostkach dyspozycji do nawiązywania więzi z drugim człowiekiem. W ten sposób człowiek uczy się szacunku do bliźniego, współpracy z nim i tolerancji wobec odmiennych norm i wartości. Rodzina staje się najlepszym środowiskiem dla kształtowania więzi społecznej. Bez więzi pokoleniowej żadne społeczeństwo nie jest w stanie trwać, a tym samym rozwijać się⁶. Człowiek w rodzinie uczy się więzi, którą w przyszłości wykorzystuje. Jednakże, aby mogła zaistnieć więź między pokoleniami, musi być rozwijana na początku małżeństwa więź pomiędzy współmałżonkami. Dlatego więź małżeńska jest podstawowym fundamentem więzi rodzinnej, a ta z kolei społecznej.

Dokonując pewnego uogólnienia i systematyzacji różnych relacji rodzinnych, na których opiera się więź rodzinną i małżeńską, L. Dyczewski sprowadza je do trzech zasadniczych zespołów. Różnią się one na tyle, że na podstawie ich analizy można wyróżnić trzy rodzaje więzi rodzinnej.

Pierwszy zespół stanowią relacje między członkami rodziny i między pokoleniami, które powstają ze względu na strukturalne zróżnicowanie poprzez pełnienie ról i zadań w rodzinie. Ich treść koncentruje się wokół prowadzenia gospodarstwa domowego, opieki nad dziećmi i ich wychowania, autorytetu rodziców, udzielania wzajemnej pomocy. Podłożem materialnym tych stosunków jest wspólnota mieszkaniowa i gospodarcza. Ponieważ stosunki te ściśle łączą strukturę rodzinną i współdziałanie jej członków, przeto więź, jaka powstaje, może być nazwana więzią strukturalno-przedmiotową.

Drugi zespół relacji między osobami i pokoleniami w rodzinie opiera się na sferze poznawczej i przede wszystkim emocjonalno-wolitywnej. Ich treścią są myśli, uczucia, pragnienia, aspiracje, działania, czyli wzajemne postawy, jakie zajmują wobec siebie poszczególni członkowie rodziny. Relacje rodzinne determinowane przez czynniki poznawczo-emocjonalno-wolitywne pozostają jak naj-

w dziedzinie przekazywania życia ludzkiego (25.07.1968); Jan Paweł II, *Familiaris consortio*. Adhortacja Apostolska Ojca Świętego Jana Pawła II o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym (22.11.1981); por. E. K a c z y Ń s k i, *Małżeństwo i rodzina jako komunia osób*, Com. 6: 1986, nr 6(36), s. 3–17.

⁵ Por. J. G o l e n, *Wychowanie seksualne w rodzinie. Studium pastoralne*, Rzeszów 2006, s. 44.

⁶ L. D y c z e w s k i, *Więź międzypokoleniowa w rodzinie*, Lublin 2002, s. 9–10.

bardziej w ścisłym związku z poprzednimi. Na bazie tych stosunków tworzy się i na nich opiera więź między osobami i pokoleniami w rodzinie, którą można nazwać więzią osobową.

Trzeci zespół stanowią te stosunki między osobami w rodzinie, których treścią są postawy zgodności lub niezgodności wobec tych samych treści wartości, norm, wzorców zachowań, osób, wydarzeń i wszystkich faktów kulturowych. Więż, jaka wytwarza się na podstawie takich czynników, można nazwać więzią kulturową⁷.

Więż małżeńska to związek między mężczyzną a kobietą. Chrystus podkreślił wagę tego związku i jego niezwykłość stwierdzeniem, że małżonkowie opuszczą swoich najbliższych i staną się jednym ciałem. Więż małżeńska — właśnie dlatego, że jest więzią najsilniejszą — opiera się na miłości wiernej i wyłącznej⁸.

Na przestrzeni wieków różnie definiowano więź małżeńską⁹. W niniejszym artykule natomiast więź małżeńska została sformułowana w świetle więzi między-pokoleniowej.

Więż małżeńska to nic innego jak wzajemne bycie dla siebie, „ja” dla ciebie, „ty” dla mnie. Wspólnotę małżeńską stanowią pojedyncze osoby, które poprzez sakrament małżeństwa tworzą *communio personarum*¹⁰. Małżonkowie „wzajemnie się oddają i przyjmują” (KDK 48). Poprzez sakrament czynią z siebie dar dla siebie. Stają się jednością, jaką ustanowili poprzez sakrament małżeństwa. Ona to jest wyrazem miłości Boga do ludzi, Chrystusa do Kościoła¹¹, wielkiego misterium, w którym to, co Boskie, ujawnia się i realizuje przez to, co ludzkie (por. Ef 5,22–26). Więż małżeńska podobna jest do tej, jaka zachodzi między winnym szczeniem a latoroślami (por. J 15,1–11)¹². Przedłożona przez Stolicę Apostolską wszystkim katolikom zainteresowanym misją rodziny w świecie współczesnym *Karta Praw Rodziny* stwierdza, że rodzina opiera się na nierozdzielnej więzi małżeńskiej, zawartej dobrowolnie i publicznie przez mężczyznę i kobietę, otwartej na przekazywanie życia¹³. Pierwszym jej zadaniem jest „wierne przeżywanie

⁷ Por. L. Dyczewski, jw., s. 15–18.

⁸ Zdrady małżeńskie: <http://www.katolik.pl/druk.php?st=ksiazki&id=r=169&id=602> z dn. 04.05.2006.

⁹ *Słownik Języka Polskiego*, <http://sloownik.heh.pl/haslo/66289> z dn. 04.05.2006 r. W słowniku istnieje następującej treści interpretacja więzi małżeńskiej: „więź” oznacza to, „co łączy, jednoczy, zespała ludzi ze sobą, związek, powiązanie z kimś, z czymś; spójnia”.

¹⁰ Komuniyjny charakter osoby znalazł zapis w terminologii greckiej i łacińskiej. Z dwóch słów greckich (*hypostasis* i *prospan*) oraz ich łacińskich odpowiedników (*substancja*, *persona*), *hypostasis* — *substantia* wyrażają podmiotowość człowieka, a *prosopo-persona* wskazują na jego ukierunkowania na drugi podmiot; E. Ozorowski, *Małżeństwo jako komunია osób*, SnR 6: 2002, nr 2(11), s. 144.

¹¹ Por. A. Sarmiento, *Małżeństwo chrześcijańskie. Podręcznik teologii małżeństwa i rodziny*, Kraków 2002, s. 59.

¹² E. Ozorowski, Hasło: „Małżeństwo w historii zbawienia”, w: *Słownik małżeństwa i rodziny*, red. tenże, Warszawa – Łomianki 1999, s. 227.

¹³ *Karta Praw Rodziny. Wstęp*, OR 4: 1983, nr 10, s. 6. Interpretując ten dokument prof. A. Grześkowiak wyjaśnia, że: „rodzina jest (...) wspólnotą osób, zbudowaną na miłości, otwartą na przekazywanie życia, opartą na solidarności, wzajemnym szacunku i pomocy, mając własną godność i podmiotowość i wynikające stąd prawa oraz pełniąc funkcje, których żadna inna wspólnota ludzka nie jest w stanie wypełniać”; A. Grześkowiak, *Rodzina według Karty Praw Rodziny Stolicy Apostolskiej*, w: *Rodzina środowiskiem życia*, red. K. Klauza, Częstochowa 1994, s. 163.

rzeczywistości komunii w ciągłym działaniu na rzecz rozwijania prawdziwej wspólnoty osób” (FC 18). Wspólnota rodzinna, jak i małżeńska, jest w pierwszym rzędzie miejscem szczególnych więzi międzyosobowych, które tworzą wspólnotę osób. W użytych przez Jana Pawła II pojęciach *communio personarum* chodzi o sposób bycia i działanie osób, które przez to działanie i bytowanie wzajemnie siebie jako osoby potwierdzają i afirmują¹⁴. Jan Paweł II mówiąc o małżeństwie i rodzinie dokonuje rozróżnienia pomiędzy *communio* a wspólnotą, uznając te pojęcia za bardzo bliskie, ale nie tożsame. Według Ojca Świętego termin *communio* odnosi się do wymiaru międzyosobowego wspólnoty jako „ja” i „ty”, natomiast pojęcie wspólnoty zdaje się ten układ międzyosobowy przekształcać w kierunku „my”. Pojęcie *communio* wskazuje na sposób głębszych osobowych i międzyosobowych układów społecznych. Ta zdolność, a jednocześnie konieczność bytowania człowieka we wspólnocie z innymi, znajduje swoje wytłumaczenie w antropologii teologicznej¹⁵. W rodzinie ujawnia się podstawowe powołanie człowieka do tworzenia wspólnoty osób, zachowującej swój komunijny wymiar i będącej jednocześnie ludzką społecznością (FC 18–21).

Można też powiedzieć, iż więź małżeńska to pewnego rodzaju integracja osób, które tworzą wspólnotę ludzką¹⁶. Integracja może oznaczać proces kształtowania całości z jakiejś części. Kardynał Karol Wojtyła zwraca uwagę na to, że termin ten wskazuje nie tyle na łączenie się w jedną całość tego, co przedtem było rozłączone — „ile na urzeczywistnienie i manifestowanie się całości i jedności na podłożu pewnej złożoności”¹⁷.

Miłość, która rozwija się tylko poprzez więź wspólnotową, sprawia, że każdy z kochających integruje się we wspólnym dziele, jakim jest ich zjednoczone życie¹⁸. Przymierze, jakim jest związek małżeński zawarty przez dwojga ludzi w obliczu Boga, nakłada na nich obowiązek jedności i nierozzerwalności (KPK, kan. 1056). Ta głęboka integracja, wymaga od małżonków wierności. Wiąż jest wtedy zachowana, gdy istnieje nienaruszalna wierność z obojga stron. Poprzez miłość, wierność i jedność ukazuje się więź osobowa współmałżonków. Miłość małżeńska,

¹⁴ K. Wojtyła, *Rodzina jako „communio personarum”*, AK 3: 1974, s. 353; por. t e n ż e, *Rodzicielstwo a „communio personarum”*, AK 1: 1975, s. 17–31; Wojtyła w pojęciu *communio personarum* odróżnia wymiar międzyosobowy i wymiar społeczny. Wymiar międzyosobowy odnosi się do relacji, w której dwie osoby na drodze miłości wzajemnie uznają siebie i afirmują swoją godność. Natomiast w wymiarze społecznym wspólnoty osób chodzi o taką wspólnotę, w której wiele osób jednoczy się tworząc „my”. Jedność takiej wspólnoty opiera się na dobru wspólnym, na zdolności i możliwości uczestnictwa; t e n ż e, *Osoba: podmiot i wspólnota*, RF 24: 1976, z. 2, s. 17.

¹⁵ Por. J. Nagórny, *Posłannictwo chrześcijan w świecie*, T. 1, Lublin 1997, s. 151; P. Petryk, *Ku miłości życia i miłości*, Lublin 1998, s. 194–195; por. J. Tarnowski, *Człowieczeństwo, dialog i komunia*, w: *Wychowanie do miłości*, red. J. Majdański, Warszawa 1987, s. 140–141.

¹⁶ Integracja to: „proces tworzenia się całości z jakichś części, zespalanie się elementów w całość; scalanie się czegoś; *Słownik Języka Polskiego*, <http://slownik.heh.pl/haslo/20272> z dn. 04.05.2006.

¹⁷ K. Wojtyła, *Osoba i czyn*, Kraków 1985, s. 234.

¹⁸ Por. K. Wiksyk, K. Wojaczek, *Urzeczywistnienie się Kościoła w małżeństwie i rodzinie*, w: *Małżeństwo i rodzina w świetle nauki Kościoła i współczesnej teologii*, red. A. Szafranski, Lublin 1985, s. 233.

zmierzająca do jedności, wymaga nierozzerwalności i wierności w całkowitym wzajemnym obdarowaniu. Wymaga ona od współmałżonków wspólnego celu, jakim oni kierują się w życiu małżeńskim, a później rodzinnym¹⁹. Stwierdzenie powyższe prowadzi do podkreślenia faktu, że więź małżeńska ma na celu dążenie, poprzez integrację dwojga ludzi, do jakiegoś dobra wspólnego.

W świetle więzi rodzinnej widoczna jest więź małżeńska w elementach strukturalno-przestrzennych, psychicznych i kulturowo-religijnych. Poprzez elementy strukturalno-przestrzenne rozumie się przede wszystkim prowadzenie domu, wspólne inwestycje, równy podział obowiązków domowych. Współpraca współmałżonków w wykonywaniu funkcji rodzinnych jest jednym z podstawowych fundamentów więzi małżeńskiej. Tak więc w tym przypadku więź partnerska małżonków jest zauważalna także we wspólnym interesowaniu się wynikami szkolnymi ich dzieci oraz pomocą w pracach szkolnych wykonywanych w domu. Funkcje współpracy uwidaczniające więź współmałżonków są widoczne także poprzez takie czynności, jak: wspólne przygotowywanie i spożywanie posiłków. W ten sposób między współmałżonkami dochodzi do współrozumienia, a to z kolei przeradza się we wspólne działanie. Jest to jeden z fundamentów więzi międzyludzkich, a tym samym małżeńskiej. W elementach strukturalno-przestrzennych więzi małżeńskiej najbardziej zarysowana relacja „ja” i „ty” nabiera wymiaru społecznego w momencie działania na rzecz wspólnoty małżeńskiej czy rodzinnej. Małżonkowie w tej relacji akceptują wartości, które można określić jako dobro wspólne małżeństwa. Jednakże trzeba też podkreślić, że małżonkowie nie przestają być sobą, ale czerpią z relacji „my” i ubogacają się przez nią²⁰. To w pewnym sensie prowadzi do wytworzenia wspólnoty, inaczej mówiąc do wspólnoty więzi małżeńskiej, która kształtuje się w kontaktach osobowych w wymiarze emocjonalnym, poznawczym i dążeńiowym. Granice między tymi wymiarami nie są wyraźne. Efektem owego kontaktu, a zarazem wyrazem więzi małżeńskiej jest współodczuwanie, współrozumienie oraz współdziałanie, które wypełnia się w codziennym życiu małżeńskim oraz we wspólnocie rodzinnej. Jest to kolejne ogniwo psychicznej więzi małżeńskiej.

Element psychiczny więzi małżeńskiej jest widoczny przede wszystkim w wyrażanych uczuciach względem współpartnera, myślach, przeżyciach, czy w współdziałaniu w codziennych zachowaniach współmałżonków.

Jednym z takich elementów jest poświęcenie się dla drugiej osoby, które jest znakiem największego przywiązania, spójni. Małżonkowie są to osoby, które rozwój i troskę o związek uważają za istotną wartość. Dojrzała osobowość sprawia, że małżonkowie mają poczucie zaspokojenia najważniejszych swoich potrzeb, jakimi są: akceptacja, miłość, bezpieczeństwo, szczęście. W człowieka, który jest składnikiem wspólnoty małżeńskiej, jest wpisana miłość. Małżonkowie są zobowiązani do budowania swojego związku na miłości, która jest wpisana w ich wspólne życie. Dlatego powinni zawsze pamiętać, że ludzkie spełnienie dokonuje

¹⁹ Por. J. Szymczak, Hasło: „Małżeństwo”, w: *Słownik małżeństwa i rodziny*, red. E. Ozorowski, Warszawa – Łomianki 1999, s. 232.

²⁰ Por. J. Szymczak, jw., s. 28. Temat ten rozwija K. Wojtyła w studium: *Osoba: podmiot i wspólnota*, w: *Osoba i czyn, oraz inne studia antropologiczne*, Lublin 1994, s. 371–414.

się w osobowej miłości, która powiada: chcę, abyś był; dobrze, że jesteś²¹. Miłość, która jest podstawowym elementem psychicznym więzi małżeńskiej, zawiera jakąś całość, w którą wchodzi wszystkie elementy osoby, impulsy ciała i instynktu, siła uczuć i przywiązania, dążenia ducha i woli, a która prowadzi do tego, aby było jedno serce i jedna dusza (por. FC 13). Miłość i poświęcenie, które charakteryzuje więź, są ze sobą powiązane. W życiu rodzinnym para małżonków musi poświęcić dla budowania wspólnoty niezwykle istotne rzeczy: karierę zawodową, niezbędną odpocznik, sympatie i zainteresowania, a czasem nawet własne zdrowie i życie, zerwanie kontaktów ze znajomymi, z najbliższą rodziną w momencie, gdy niebezpieczeństwo zagraża ich małżeństwu. Ta wyjątkowa współpraca z drugim człowiekiem, partnerem zasługuje na miano ofiary, czego konsekwencją jest ścisła więź, bycia dla kogoś²².

We wspólnocie małżeńskiej kontakt jest bardzo ważny i odgrywa ważną rolę w tworzeniu wspólnoty i więzi osób²³. Nieodłącznym elementem psychicznym więzi małżeńskiej oprócz miłości jest kontakt, inaczej mówiąc komunikacja pomiędzy współmałżonkami²⁴. Ona to wymaga od małżonków całościowego, wzajemnego zaangażowania i oddania oraz wyrzeczeń i ofiary z siebie dla drugiej osoby. Szczególną troską powinni otaczać wzajemną komunikację, aby pomagała w pogłębianiu zaufania i życzliwości. Konflikty²⁵ powinny być rozwiązywane zaraz po pojawieniu się problemu, w sposób szanujący godność własną i współmałżonka, zawsze z troską o dobro wspólne. Każdy z małżonków powinien mieć poczucie właściwie wybranego partnera życiowego, na którym można polegać, wspólnie realizować wartości uznawane za najważniejsze w życiu. Stała troska o rozwój tych wartości w życiu dwojga ludzi ukazuje więź między nimi²⁶. Warunkiem dobrego rozwoju wspólnoty małżeńskiej jest prawidłowy proces komunikacji. Budowanie więzi małżeńskiej jest wynikiem sprawnej komunikacji, która powinna być przejrzysta i obustronna. Komunikowanie jest jednym z rodzajów kontaktu interpersonalnego między małżonkami, który prowadzi do przekazywania informacji. Informacja zawsze jest, gdy więź małżeńska dobrze się rozwija i jest zrozumiała dla partnera. Otwartość i empatia jest charakterystyczna w tym przypadku w kontak-

²¹ W. Kasper, *Zur Theologie der christlichen Ehe*, Mainz: Matthias-Grunewald — Verlag 1977, s. 24.

²² Por. M. Marynowicz, *Charyzmat jedności*, w: *Rodzina wspólnot szczęścia. XXI Międzynarodowy Kongres Rodziny*, red. L. Formela, Lublin 2005, s. 159–164.

²³ Por. E. Sujak, *Kontakt psychiczny w małżeństwie i rodzinie*, Wrocław 1985, s. 18.

²⁴ Por. D. O p o z d a, *Integracja rodziny a wiedza o małżeństwie u młodzieży*, Lublin 2001, s. 36.

²⁵ W komunikacji małżeńskiej wyodrębnia się dwa rodzaje konfliktów: integrujące i dezintegrujące. W konfliktach o charakterze integrującym, podmiot dotyczy konkretnych faktów. Emocje są wyrażane w sposób szczerzy i autentyczny, a dotyczą one przede wszystkim aktualnych przeżyć (ból, gniew), jak i również globalnych uczuć przeżyć pozytywnych partnerów. Komunikacja jest w takim sposobie rozwiązywania konfliktów jest jasna i przejrzysta. Konflikty dezintegrujące dotyczą przypuszczeń, domysłów, fantazji. Partnerzy ranią się nawzajem. Niejasność komunikatów pogłębia napięcia, rozdrażnienia, wywołuje poczucie bezsilności. W takich konfliktach ludzie odchodzą od siebie ze świadomością wyrządzonej im krzywdy; por. M. R y ś, *Hasło: „Konflikty w małżeństwie i rodzinie”*, w: *Słownik małżeństwa i rodziny*, red. E. Ozorowski, Warszawa – Łomianki 1999, s. 200–201.

²⁶ Por. M. R y ś, *Relacje wewnątrzrodzinne w świetle badań psychologicznych*, w: *Oblicze współczesnej rodziny polskiej*, red. B. Mierzwiński, Kraków 2003, s. 34.

tach interpersonalnych współmałżonków²⁷. Prawidłowa komunikacja jest podstawowym aspektem więzi małżeńskiej „treść komunikacji, częstotliwość jej występowania oraz jej jakość są niezmiennymi przejawami miłości i zaangażowania. Ponadto komunikacja jest najskuteczniejszym sposobem rozwiązywania konfliktów i także zapobiegania im”²⁸. Zła komunikacja na którymkolwiek etapie życia małżeńskiego prowadzi w konsekwencji do obniżenia poziomu więzi pomiędzy małżonkami. Trzeba tak więc podkreślić, że jednym z podstawowych elementów życia małżeńskiego, który wywiera duży wpływ na więź dwojga ludzi, jest kontakt interpersonalny małżonków. Na tej płaszczyźnie małżonkowie kontaktują się, co do prowadzenia i utrzymywania wspólnoty małżeńskiej. Wspólne inwestycje, wychowywanie i kształcenie potomstwa, stany emocjonalne, uczucia, myśli, wartości, normy, przekazywanie tradycji rodzinnych, wyrażane są za pomocą komunikacji, jaką jest rozmowa współmałżonków. Warte zwrócenia uwagi jest to, że zdrowa komunikacja jest też efektem wspólnych zainteresowań, zgodności posiadania ilości dzieci, zbieżności istotnych poglądów i zgodności wobec ważnych norm moralnych, wzajemnej uczciwości, które wpływają w istotnym znaczeniu na integrację małżeńską²⁹. Tak więc, jeżeli komunikacja jest prawidłowo prowadzona pomiędzy partnerami, to rzutuje na coraz większy rozwój więzi małżeńskiej, a później na całe życie rodzinne.

Ważny aspekt w więzi małżeńskiej odgrywają elementy kulturowo-religijne. Do nich przede wszystkim zaliczają się wartości i normy, jakie reprezentują współmałżonkowie, a które wywierają ogromny wpływ na więź małżeńską. Wszelkiego rodzaju zwyczaje kulturowo-religijne takie, jak: modlitwa wspólna oraz indywidualna za współmałżonka, wspólne uczestnictwo w Eucharystii, spędzanie czasu wolnego, wspólne przeżywanie świąt i uroczystości religijnych, wspólne odwiedzanie znajomych czy najbliższą rodzinę, jest źródłem budowania więzi pomiędzy małżonkami.

Przymierze małżeńskie między kobietą i mężczyzną jest efektem więzi, za sprawą której „już nie są dwoje, lecz jednym ciałem” (Mt 19,6: Rdz 2,24). Od tej chwili mężczyzna i kobieta są jednością w tym wszystkim, co małżeńskie³⁰. Ta jedność wyraża się też w akcie nie tylko miłości, ale też w płodności, czyli otwarciu na życie. Jan Paweł II w *Liście do Rodzin* pisze, że „moment ten posiada szczególną wartość dla więzi międzyosobowej. Równocześnie niesie on ze sobą możliwość rodzicielstwa. Jest to moment, w którym małżonkowie stają się rodzicami — ojcem i matką — przekazując życie nowej ludzkiej istocie. Dwa aspekty zjednoczenia małżeńskiego: jednoczący oraz prokreacyjny nie mogą być rozdzielone w sposób sztuczny bez naruszenia wewnętrznej prawdy samego aktu” (LdR 12). Tylko więź małżeńska głęboko rozwinięta jest etapem otwarcia się na drugiego człowieka i nowe życie. Małżeństwo współpracując równocześnie z Bogiem w wydaniu a później w wychowaniu dziecka musi mieć na celu dobro, jakie im zostało

²⁷ Por. D. O p o z d a, jw., s. 37–38.

²⁸ Por. J. R o s t o w s k i, *Zarys psychologii małżeństwa*, Warszawa 1987, s. 82.

²⁹ Por. M. R y ś, Hasło: „*Jakość małżeństwa*”, w: *Słownik małżeństwa i rodziny*, red. E. O z o r o w s k i, Warszawa – Łomianki 1999, s. 174.

³⁰ Por. A. S a r m i e n t o, jw., s. 56.

powierzone. Ten cel jest osiągnięty jedynie, gdy małżeństwo tworzy wspólnotę, która kieruje się podstawowymi wartościami i normami chrześcijańskimi. Bez więzi małżeńskiej brak jest otwartości na życie, brak jest wspólnego wychowywania człowieka do życia rodzinnego i społecznego. Miłość małżeńska daje początek życia rodzinnego. Sprawia, że dwoje ludzi łączy się ze sobą nierozzerwalnym węzłem na całe życie. Dzięki miłości wspólnota małżeńska istnieje dla siebie, integruje się, ale zarazem jest otwarta na nowe życie, jakim jest dziecko. Podstawową wartością w tym momencie staje się dobro i szczęście współmałżonka oraz wszystkich członków, którzy tworzą tę wspólnotę, jaką jest rodzina. Dlatego szczególną rolę w tym przypadku odgrywa więź małżeńska, oparta na fundamentalnych wartościach w celu kształtowania przyszłego życia rodzinnego. Tylko w rodzinie, gdzie małżeństwo tworzy wspólnotę, nie tylko prawną, lecz miłości, wartości i norm, życie dziecka, jego rozwój psychiczny, emocjonalny odbywa się prawidłowo. Rodzice poprzez swoje życie wspólne przekazują pewne wartości, normy, zwyczaje, które obowiązują we wspólnotowym życiu. Otóż małżeństwa powinny szczególną uwagę zwracać na fakt, iż na rozwój osoby ludzkiej w rodzinie od samego początku ma wpływ szczególnie więź pomiędzy rodzicami³¹. Więź małżeńska staje się jakby pomostem do przekazywania największych wartości nowym pokoleniom. Z drugiej strony dziecko, nowe życie, które przychodzi na świat w małżeństwie jest potwierdzeniem więzi między rodzicami a zarazem przyczynia się do rozwoju miłości, staje się katalizatorem ich rozwoju osobowego³².

Jedną ze szczególnych form więzi religijnej życia małżeńskiego, jak i również później rodzinnego, jest wspólna modlitwa za siebie. Słowa „razem” czy „wspólnie” w kontekście modlitwy męża i żony, rodziców i dziecka wyraża więź między tymi członkami wspólnoty. Jest to wyraz szacunku do siebie, zatroskania, a zarazem akt oddania drugiej osoby Bogu. Wśród tych modlitw Jan Paweł II zwraca uwagę i poleca modlitwę poranną i wieczorną, przed posiłkiem i po posiłku, lekturę Pisma Świętego, wspólną Eucharystię, nabożeństwa (FC 61). Poprzez modlitwę, wspólne spędzanie dni świątecznych w gronie małżeńskim i rodzinnym pogłębia się więź małżeńską, która została zapoczątkowana w sakramencie małżeństwa. W Eucharystii małżonkowie odnajdują miłość do siebie, ale też pogłębiają więź ku sobie. Uczestnictwo w niedzielnej Mszy św., częsta komunie św. obojga małżonków jest źródłem siły dla miłości, dzięki której wchodzi się we wspólnotę z Bogiem i ze sobą wzajemnie³³. Sens modlitwy małżonków wyraża określenie „modlitwa życia”, co oznacza, że między modlitwą a życiem istnieje ścisły związek. Modlitwa małżonków streszcza całe bogactwo modlitwy chrześcijańskiej. Psychologowie podkreślają, że modlitwa powinna być organicznie związana z życiem człowieka, małżeństwa i rodziny. Ona to powinna rozwijać się z ogólnym rozwojem człowieka. Modlitwa codzienna za siebie i współmałżonka, wspólne świętowanie niedzieli,

³¹ Por. R. Buttiglione, *Etyka w kryzysie*, Lublin 1994, s. 235.

³² Por. Cz. Murawski, *Miłość małżeńska w „Ordo celebrandi matrimonium”*, w: *Małżeństwo i rodzina w świetle nauki Kościoła i współczesnej teologii*, red. A. Szafrąński, Lublin 1985, s. 143.

³³ Por. A. Szafrąński, *Łaska sakramentu małżeństwa*, w: *Małżeństwo i rodzina w świetle nauki Kościoła i współczesnej teologii*, red. tenże, Lublin 1985, s. 155.

życie zgodne z rytmem roku liturgicznego jest we wspólnocie małżeńskiej elementem integrującym. To kolejny element, który charakteryzuje więź wspólnoty małżeńskiej.

Poprzez elementy religijne więź między dwojga ludźmi pogłębia się i umacnia. Aczkolwiek musi być spełniony podstawowy warunek; oboje, mąż i żona będą rozwijać się duchowo w jednym kierunku tak, aby więź prowadziła do rozwoju wewnętrznego małżeństwa a współmałżonkowie byli mistrzami życia duchowego w swej rodzinie³⁴. Każdy kult religijny wykonywany wspólnie jest okazywaniem więzi względem drugiej osoby, jaką jest współmałżonek. Ona to integruje dwoje ludzi, którzy swoje życie podporządkowują jednej podstawowej wartości małżeńskiej, jaką jest wspólne dobro.

Więź małżeńska jest jednym z najistotniejszych czynników integrujących wspólnotę małżeńską. Papież Paweł VI w encyklice *Humanae vitae* podkreśla, że małżonkowie winni poprzez wzajemne oddanie się sobie, im tylko właściwe i wyłączone, dążyć do wspólnoty (por. HV 8). Więź, która integruje związek mężczyzny i kobiety jest widoczna w ich miłości, wierności, w prawidłowej i zdrowej komunikacji, w wartościach i zwyczajach, które przekazują swojemu potomstwu. Ona to jest podstawowym fundamentem prawidłowego małżeństwa, a później rodziny. Bez więzi małżeńskiej, która scala i integruje małżeństwo, niemożliwy jest rozwój wspólnoty małżeńskiej i rodzinnej.

SUMMARY

The marital tie is the strongest, the most private and the most unusual relationship between a man and a woman. Jesus Christ underlined the significance of it by the statement saying that married couple would leave their nearest relatives and would become the only body. The marital tie — is based on the loyal and the sole love, so also the most individual and tender feelings between people should be shown only in a marriage.

The phenomenon of a marital tie does not exist in the emptiness but is always rooted in the environment, in culture of given society which possesses its own history. The social processes, a.i. urbanization, industrial development were the reason of many social changes that are clearly reflected in a basic social cell — a family or a marriage. The interest on the problem of the marital tie grew in a few scientific branches: in psychology, theology, sociology, and a lot of definitions, opinions and meanings were worked out about it.

The meaning of the marital tie today rises some associations. It is also the point to discuss for many scientific branches: theology, ethics, sociology, psychology and even politics. The full understanding of this term demands the very wide glance because it is not simply the form of interpersonal relation but the very specific act of friendship between the spouses.

³⁴ Por. I. Werbński, Hasło: „Modlitwa małżonków”, w: *Słownik małżeństwa i rodziny*, red. E. Ozorowski, Warszawa – Łomianki 1999, s. 278–279.

BIBLIOGRAFIA

Magisterium Kościoła

- Pismo Święte*, Poznań – Warszawa 1990.
- Paweł VI, *Encyklika „Humanae vitae”. O zasadach moralnych w dziedzinie przekazywania życia ludzkiego*, 25.07.1968.
- Jan Paweł II, *Adhortacja Apostolska „Familiaris consortio”. O zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym*, Rzym 1981.
- Jan Paweł II, *List Apostolski do młodych całego świata z okazji Międzynarodowego Roku Młodości*. 31.03.1985, w: *Wybór listów Ojca Świętego Jana Pawła II*, T. 1, Kraków 1997, s. 223–261.
- Jan Paweł II, *Adhortacja Apostolska „Christifideles laici”* 30.12.1988.
- Jan Paweł II, *List do Rodzin*. 02.02.1994.
- Jan Paweł II, *List Apostolski „Novo millennio ineunte”, „L'Osservatore Romano”* 22: 2001, nr 2, s. 4–23.
- Konstytucja Dogmatyczna o Kościele „Lumen gentium”* 21.11.1964.
- Konstytucja Duszpasterska o Kościele „Gaudium et spes”* Rzym 7.12.1965.
- Katechizm Kościoła Katolickiego*, Poznań 1994.
- Kodeks Prawa Kanonicznego*, Poznań 1984.
- Karta Praw Rodziny*, Rzym 1983.

Literatura przedmiotu

- Dyczewski L., *Więź między pokoleniowa w rodzinie*, Lublin 2002.
- Goleń J., *Wychowanie seksualne w rodzinie. Studium pastoralne*, Rzeszów 2006.
- Grześkowiak A., *Rodzina według Karty Praw Rodziny Stolicy Apostolskiej*, w: *Rodzina środowiskiem życia*, red. K. Klauza, Częstochowa 1994.
- Kasper W., *Zur Theologie der christlichen Ehe*, Mainz: Matthias-Grunewald — Verlag 1977.
- Kłys J., *Współczesne wypaczenie funkcji rodziny*, „*Studia nad Rodziną*” 3: 1999, nr 1(4), s. 63–75.
- Marynowicz M., *Charyzmat jedności*, w: *Rodzina wspólnotą szczęścia. XXI Międzynarodowy Kongres Rodziny*, red. L. Formela, Lublin 2005, s. 159–164.
- Mierzwiński B., *Oblicze współczesnej rodziny polskiej*, Kraków 2003.
- Mierzwiński B., *Hasło: „Małżeństwo”*, w: *Leksykon Teologii Pastoralnej*, red. R. Kamiński, Lublin 2006, s. 448–454.
- Murawski Cz., *Mitość małżeńska w „Ordo celebrandi matrimonium”*, w: *Małżeństwo i rodzina w świetle nauki Kościoła i współczesnej teologii*, red. A. Szafrński, Lublin 1985, s. 121–144.
- Opozda D., *Integracja rodziny a wiedza o małżeństwie u młodzieży*, Lublin 2001.
- Ozorowski E., *Małżeństwo jako komunia osób*, „*Studia nad Rodziną*” 6: 2002 nr 2(11), s. 129–149.
- Ozorowski E., *Słownik małżeństwa i rodziny*, Warszawa – Łomianki 1999.
- Ozorowski M., *Hasło: „Komunia małżonków”*, w: *Słownik Małżeństwa i Rodziny*, red. E. Ozorowski, Warszawa – Łomianki 1999, s. 198–199.
- Rostowski J., *Zarys psychologii małżeństwa*, Warszawa 1987.
- Ryś M., *Więź uczuciowa pomiędzy małżonkami*, w: *Świat ludzkich uczuć*, red. W. Szewczyk, Tarnów 1997, s. 69–76.

- Ryś M., Hasło: „*Konflikty w małżeństwie i rodzinie*”, w: *Słownik małżeństwa i rodziny*, red. E. Ozorowski, Warszawa – Łomianki 1999, s. 200–201.
- Ryś M., Hasło: „*Jakość małżeństwa*”, w: *Słownik małżeństwa i rodziny*, red. E. Ozorowski, Warszawa – Łomianki 1999, s. 174–175.
- Sarmiento A., *Małżeństwo chrześcijańskie. Podręcznik teologii małżeństwa i rodziny*, Kraków 2002.
- Sujak E., *Kontakt psychiczny w małżeństwie i rodzinie*, Wrocław 1985.
- Szafranski A., *Miłość i rodzina w świetle nauki Kościoła i współczesnej teologii*, Lublin 1985.
- Szymczak J., *Jakość małżeńskiej więzi i jej wpływ na integrującą rolę wewnątrz rodziny*, „*Studia nad Rodziną*” 3: 1999 nr 1(4), s. 27–32.
- Szymczak J., Hasło: „*Małżeństwo*”, w: *Słownik małżeństwa i rodziny*, red. E. Ozorowski, Warszawa – Łomianki 1999, s. 231–232.
- Werbiński I., Hasło: „*Modlitwa małżonków*”, w: *Słownik małżeństwa i rodziny*, red. E. Ozorowski, Warszawa – Łomianki 1999, s. 278–279.
- Więsyk K., *Urzeczywistnienie się Kościoła w małżeństwie i rodzinie*, w: *Małżeństwo i rodzina w świetle nauki Kościoła i współczesnej teologii*, red. A. Szafranski, 1985, s. 219–238.
- Wojtyła K., *Rodzina jako „communio personarum”*, AK 3:1974, s. 347–361.
- Wojtyła K., *Rodzicielstwo a „communio personarum”*, AK 1:1975, s. 17–31.
- Wojtyła K., *Osoba i czyn*, Kraków 1985.
- Wojtyła K., *Osoba: podmiot i wspólnota*, w: *Osoba i czyn oraz inne studia antropologiczne*, red. tenże, Lublin 1994, s. 371–414.

Zasoby internetowe

Zdrady małżeńskie, <http://sownik.heh.pl/haslo/66289> z dn. 04.05.2006.

Słownik Języka Polskiego, <http://sownik.heh.pl/haslo/20272> z dn. 04.05.2006.